

Terenga 3: Hōtaka 22 - Whakamārama

He Mihi

Kei ngā ihoiho o ngā maunga kārangaranga o ngā motu nei, whakapiri mai ki te whare o Ako. Ko tā tātou i konei, he whakahoki i te reo mai i te mata o te pene ki te mata o te arero. Me pēhea hoki e kore ai e pērā, kua tata ngaro te pene i ngā akomanga o te motu, kua tau kē mai ko ī-waea, ko ī-papa, ko papa-mātau me ngā hangarau katoa o te ao hou. Tauawhitia, kei mahue!

Hei Mahi Whakarongo

Ka whakawhiti tātou ki te kiriata poto o te rā. Ko Whakataukī te hōtaka. Ko Tīmoti Kāretu te kaikōrero. Whakarongo ki ana whakamārama ki tētehi whakataukī. Anei ngā pātai hei whakautu mā koutou nō koutou e whakarongo ana:

- 1) Kei whea te kauru o te rākau?
- 2) E tutuki ai i a koe tētehi whāinga, me aha?
- 3) He aha anō tētehi kupu mō te ihupiro?

He Whakamārama

Ko te mahi a te kupu āhua he whakamārama i te āhua o tētehi mea, o tētehi tangata, o tētehi āhuatanga rānei. Ko te mea uaua ki te hunga e ako ana i te reo Māori, ko te mōhio ki te horopaki e whakamahia ai te kupu āhua.

Anei ētehi taurira:

teitei (mō te mea, kua mō te tangata)

- He teitei te rākau rā. ✓
- He teitei te tangata rā. ✗ He tāroaroa te tangata rā. ✓

ātaahua (mō te rawe o te āhua o tētehi mea, o tētehi tangata rānei)

- He ātaahua te kuia o Rangiruma. ✓
- He ātaahua te reo o Whenumi. ✗ He rōreka te reo o Whenumi. ✓

tawhito (mō te āhua o tētehi mea, kua mō te āhua o tētehi tangata)

- He tawhito ngā pukapuka kei te whare taonga. ✓
- Ko taku tāne tawhito tērā. ✗ Ko taku tāne o mua tērā. ✓

Ko tētehi rauemi pai hei āwhina i a koutou e mōhio ai koutou ki te horopaki o te kupu, ko 'He Pātaka Kupu', he reo Māori nō ngā taurira me ngā whakamārama.

Hei Mahi

Homai he rerenga hei whakatauiria i ngā kupu o raro nei.

1. pūhangaiti/ pōrohe
2. tāroaroa/poniponi
3. rangiwhāwhā/matakikī
4. pūkeri / maiangi
5. torokaka / mingimingi

Whakautu:

1. He pūhangaiti ngā kākahu o te hōia. He pōrohe ngā kākahu o te rangatahi.
2. He tāroaroa ngā kaitākaro poitūkohu. He poniponi ngā kaieke hōiho.
3. He kāinga rangiwhāwhā a Ōtautahi, engari a Pōneke he matakikī kē.
4. Ki te maiangi te hau, tēnā whakairihia ngā kākahu, ki te pūkeri rawa, waiho.
5. He mingimingi ō Manu makawe. He torokaka ō Jemima.